

NÁVRH HABILITAČNEJ KOMISIE

V zmysle § 76 ods. 1, 3, 4 a 6 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zmysle § 1 ods. 15 vyhlášky č. 246/2019 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor a podľa Zásad habilitačného konania o udelenie titulu docent a vymenúvacieho konania za profesora na Prešovskej univerzite v Prešove.

Uchádzač: **Mgr. Lukáš Švaňa, PhD.**

Odbor habilitačného a inauguračného konania: **etika**

1. Zoznam členov habilitačnej komisie a oponentov

Predseda: prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc., PU Prešov, Filozofická fakulta
Členovia: prof. PhDr. Petr Jemelka, Dr., MUNI Brno, Pedagogická fakulta
prof. PhDr. Eugen Andreanský, PhD., UPJŠ Košice, Filozofická fakulta
Oponenti: prof. PhDr. František Novosád, PhD., Filozofický ústav SAV, významný odborník
doc. PhDr. Ladislav Hohoš, CSc., významný odborník v odbore
doc. Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD., PU Prešov, Filozofická fakulta

2. Vyhodnotenie plnenia kritérií uchádzača

Pedagogická činnosť uchádzača

Mgr. Lukáš Švaňa, PhD., pôsobí ako vysokoškolský učiteľ – odborný asistent pre odbory *etika* a *etická výchova* na Inštitúte etiky a bioetiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove od roku 2015 doteraz. Počas svojej doterajšej pedagogickej praxe zabezpečoval výučbu týchto odborných predmetov na odboroch *etika* a *etická výchova* – Súčasné etické teórie, Systematická etika, Sociálna a politická etika, Základy práva, Didaktika etickej výchovy, Utilitaristická etika 18. a 19. storočia, Morálka v povolani, Základy mravnej výchovy, Globálna etika a množstvo predmetov v rámci povinne voliteľnej výučby. Ďalej zabezpečuje organizačnú prípravu a priebeh Študentskej vedeckej konferencie na inštitúte. Doteraz viedol 18 záverečných prác na 1. a 2. stupni vysokoškolského štúdia. Rovnako je aj členom štátnicových a rigorózných komisií v rámci odborov *etika* a *etická výchova*.

Vedecko-výskumná a expertízna činnosť uchádzača

Vedecko-výskumné zameranie Mgr. Lukáša Švaňu, PhD. je v súlade s jeho pedagogickou činnosťou a zameriava sa na otázky dejín etického myslenia, etickej teórie, aplikovanej a profesijnej etiky.

Z predloženého zoznamu vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti vyplýva, že Mgr. Lukáš Švaňa, PhD. spĺňa požadované scientometrické kritériá na habilitačné konanie podľa schválených zásad VR PU i VR FF PU v Prešove. Všetky sú podrobne uvedené v zozname publikačnej činnosti. Eviduje dostatočný počet citácií (32 citácií a ohlasov, z toho 14 v zahraničí a 14 citácií a ohlasov je evidovaných vo WoS, resp. v Scopuse), bol riešiteľom 6 ukončených projektov. V čase podania žiadosti participoval na projekte KEGA venovanom výskumu dejín etického myslenia na Slovensku od druhej polovice 18. storočia až do roku 1918 (pod vedením prof. Vasila Gluchmana). Podľa materiálov predložených habilitačnej komisii najvýznamnejším výsledkom jeho doterajšej vedeckovýskumnej činnosti je jeho monografia „*Etika*“ *vojny a terorizmu* (Bratislava: Veda 2016), prípadne učebný text *Globálna etika (vybrané kapitoly)* (2019). Okrem toho je autorom množstva vedeckých prác publikovaných doma

i v zahraničí. V prehľade svojej publikačnej činnosti predloženom Vedeckej rade FF PU v Prešove k začatiu habilitačného konania uvádza 37 vedeckých prác spolu, z toho 5 vedeckých prác bolo publikovaných v časopisoch zaradených do databázy Web of Science alebo Scopus.

Uvedený prehľad dokumentuje, že uchádzač Mgr. Lukáš Švaňa, PhD. spĺňa kritériá na udelenie titulu docent a je uznávanou vedeckou a pedagogickou osobnosťou.

3. Závery oponentských posudkov na habilitačnú prácu

prof. PhDr. František Novosád, PhD.

Prof. Novosád tvrdí, že autorove úvahy predstavujú nówum v slovenskej i českej filozofickej spisbe. Za najcennejšie časti predloženej práce považuje kapitoly venované spravodlivej vojne a spravodlivému mieru. Autor sa podľa neho neobmedzil iba na deskripciu existujúcich názorov, ale na základe etiky sociálnych dôsledkov ponúka vlastné riešenia danej problematiky. Oponent zvlášť oceňuje pasáže venované spravodlivému mieru. Analýzou otázok spravodlivého mieru a spravodlivej vojny autor podľa jeho názoru prezentuje ovládanie svojho remesla a filozofickej argumentácie. V kontexte autorových úvah položil prof. Novosád otázku, do akej miery možno tematizovať fenomén vojny a mieru na pozadí ľudskej prirodzenosti.

Oponent odporúča udeliť Mgr. Lukášovi Švaňovi, PhD. titul docent v odbore etika.

doc. PhDr. Ladislav Hohoš, CSc.

Ťažisko práce spočíva podľa oponenta v tretej záverečnej kapitole. Ide o koncept spravodlivého mieru pre bezpečné a nekonzfliktné spoločnosti v globálnom meradle. Pozoruhodné sú autorove úvahy o pozitívnom mieri, ktorý znamená dodržiavanie etických hodnôt. Dejiny „krvavého“ dvadsiateho storočia sú dostatočným dôkazom aktuálnosti tohto konceptu. Ide o kategóriu *ius post bellum* čiže potreba normatívnej teórie pre ukončovanie vojen. Namiesto manichejského vajatania o dobre a zle Švaňa rozpracoval podľa jeho názoru koncept *nie-humánnej spravodlivosti*, ktorý sa dá uplatniť v krajne neštandardných extrémnych situáciách a okolnostiach. Aktualizáciu Kantovho traktátu predstavuje Švaňova téza o globálnom mierovom spoločenstve, ktoré má byť konečným cieľom globálnej etiky. Má pravdu v tom, tvrdí oponent, že tento koncept musí byť dynamický a momentálne je iba v počiatkoch. Práca Mgr. Švaňa sa podľa jeho názoru vyznačuje premyslenou argumentáciou a znalosťou najnovšej relevantnej literatúry. V ére kompilátov prináša nadštandardné množstvo nových poznatkov, veľmi premyslene filozoficky zdôvodnených. Navyše jeho abstraktné teoretické závery majú značný praktický význam. Preto predložený text odporúča na knižné vydanie.

Oponent odporúča udeliť Mgr. Lukášovi Švaňovi, PhD. titul docent v odbore etika.

doc. Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD.

Vo svojom posudku konštatoval, že reflexia teórie spravodlivej vojny (hľadajúcej podoby vzťahu medzi vojnou a spravodlivosťou) spolu s už predstavenou problematikou ľudskej prirodzenosti vrcholia v predloženej práci v kontexte hľadania možností spravodlivého mieru. Spravodlivý mier autor nestotožňuje s mierom tak, ako mu rozumieme v klasickom ponímaní tejto problematiky. Spravodlivý mier je v spôsobe jeho nazerania ideálom, avšak ideálom dosiahnuteľným. Tu sa zrkadlí autorovo veľmi pozitívne chápanie človeka a sveta, ktorý človek tvorí (v jeho optike je to prejav ľudskej prirodzenosti). Zároveň však na viacerých miestach zdôrazňuje potrebu inštitúcií (nadnárodných, globálnych), ktoré majú na prejavy našej prirodzenosti dohliadať.

Oponent konštatuje, že autor práce využíva ako nástroj pri sledovaní zvolených cieľov slovenskú etickú koncepciu – etiku sociálnych dôsledkov. Táto etická teória je konzekvencialistickou etickou teóriou a javí sa ako vhodný teoretický nástroj pre reflexiu problematiky vojny. Dôvodom je nielen hodnotová

štruktúra tejto etickej teórie a jej pojmový aparát, ale aj orientácia samotného konzekvencializmu na dôsledky ako primárne hodnotiace kritérium.

Oponent odporúča udeliť Mgr. Lukášovi Švaňovi, PhD. titul docent v odbore etika.

4. Odborné posúdenie úrovne habilitačnej prednášky a obhajoby habilitačnej práce – Záver habilitačnej komisie

Habilitačná prednáška Mgr. Lukáša Švaňa, PhD. *Globálna etika (konzekvencialistický model)* odznela pred členmi Vedeckej rady Filozofickej fakulty PU v Prešove a habilitačnej komisie dňa 3.2.2022.

Habilitant sa vo svojej prednáške venoval zásadne odlišnej interpretácii globálnej etiky, ktorá nie je vyjadrením jednej etickej tradície a jej výsadného postavenia. Globálna etika je podľa neho skôr novým spôsobom a prístupom k uvažovaniu o etických problémoch, ktoré sú pre človeka a jeho svet aktuálne. Globálna etika predstavuje prístup, ktorý nielen uvažuje o globálnych etických problémoch ako je chudoba, hlad, terorizmus, vojny apod., ale zdôrazňuje nevyhnutnosť implementácie uvažovania v globálnych súvislostiach, a to pri každom etickom rozhodovaní a argumentácii. Základnou otázkou, ktorú si v tejto prednáške kládol je, či je možné globálnu etiku metodologicky uchopiť prostredníctvom konzekvencializmu, t. j. či môže mať globálna etika aj konzekvencialistickú podobu. Konkrétne pôjde o neutilitaristickú podobu konzekvencializmu v podobe etiky sociálnych dôsledkov, avšak skúmania neorientoval na zisťovanie, či by táto etická teória mohla byť východiskom globálnej etiky, pretože tým by v skutočnosti odporoval tvrdeniu, že globálna etika nie je uprednostňovaním jednej etickej tradície alebo teórie.

Skôr sa zameral na to, či globálna etika chápaná ako metodologický prístup k etickým problémom nesie znaky, podoby a formy, ktoré sú v etike sociálnych dôsledkov prítomné, teda zisťoval, do akej miery možno hovoriť o kompatibilite globálnej etiky a etiky sociálnych dôsledkov na rozličných úrovniach ich prístupu k etickým problémom. Otázka podľa neho neznie, či by etika sociálnych dôsledkov mohla byť východiskom pre globálnu etiku, ale či etika sociálnych dôsledkov je globálnou etikou.

V ďalšej časti habilitant skúmal globálny rámec, dynamický a dialogický charakter globálnej etiky, jej multidisciplinaritu i teoreticko-praktický charakter globálnej etiky. Tieto jej črty konfrontoval s hodnotami a princípmi etiky sociálnych dôsledkov. Na základe toho dospel k záveru, že v etike sociálnych dôsledkov sa pracuje s agent-relative pozíciou, ktorá nie je popretím ani odmietnutím zvažovania záujmov a dobra iných ľudí. Etika sociálnych dôsledkov zdôrazňuje špeciálne záväzky mravného subjektu voči blízkym a známym ľuďom, čo je vo výraznej opozícii k ideám a premisám klasického konzekvencializmu, resp. jeho utilitaristickým podobám. Domnieva sa, že pre globálnu etiku by mala byť charakteristická práve agent-neutral pozícia, pretože to znamená, že dobro akéhokoľvek mravného subjektu nemá objektívne väčšiu dôležitosť (hodnotu) ako dobro akéhokoľvek iného subjektu. Etika sociálnych dôsledkov a jej agent-neutral pozícia môže znamenať, že sa mravný subjekt primárne sústreďuje na dobro vo svojom okolí – takúto pozíciu chápe ako opodstatnenú pri bežných morálnych dilemách a problémoch. Ak sa však jedná o problémy globálneho charakteru (environmentálne problémy, vojny, chudoba, terorizmus,...) s agent-relative pozíciou si podľa neho nevystačíme. Globálna etická teória by mala sledovať záujmy všetkých ľudí bez ohľadu na ich vzťah k iným mravným subjektom. Zastáva názor, že etika sociálnych dôsledkov je vo svojej podstate jednou z množstva konzekvencialistických etických teórií, ktoré spĺňajú všetky uvedené kritériá. Musia sa však dokázať vyhnúť nárokovaniu si univerzality a neomylnosti pri reflexii morálnych javov.

Vo vedeckej rozprave habilitant primerane reagoval na vznesené otázky a podnety z diskusie. Oponenti vyjadrili spokojnosť s jeho odpoveďami. Prednesenou prednáškou Mgr. Lukáš Švaňa, PhD. preukázal požadované odborné a pedagogické *schopnosti* zodpovedajúce úrovni vysokoškolského učiteľa vo vedecko-pedagogickej hodnosti – *docent*. Habilitačná prednáška potvrdila spôsobilosť Mgr. Lukáša Švaňa, PhD. na jeho vymenovanie za docenta v odbore *etika*.

5. Návrh udeliť uchádzačovi titul docent

Habilitačná komisia postupovala v súlade s § 76 ods. 1, 3, 4 a 6 zákona a č. 131/2002 Z .z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na základe, predložených dokladov, oponentských posudkov, odborného posúdenia úrovne prednesenej habilitačnej prednášky, výsledku obhajoby habilitačnej práce celkovo zhodnotila pedagogickú, vedeckú (umeleckú) a publikačnú činnosť uchádzača.

Na základe uvedeného a v súlade s § 1 ods. 15 vyhlášky č. 246/2019 Z. z o postupe získavania vedecko-pedagogických alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor a v zmysle Zásad habilitačného konania o udelenie titulu docent a vymenúvacieho konania za profesora na Prešovskej univerzite v Prešove habilitačná komisia predkladá predsedníčke Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove tento návrh s odporúčaním **udeliť** uchádzačovi **Mgr. Lukášovi Švaňovi, PhD.** titul **docent** v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **etika**.

V Prešove, dňa 3.2.2022

Predseda habilitačnej komisie:

prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc.

Podpis:

prítomný

Členovia habilitačnej komisie:

prof. PhDr. Petr Jemelka, Dr.

prítomný

prof. PhDr. Eugen Andreansky, PhD.

prítomný online

Oponenti habilitačnej práce:

prof. PhDr. František Novosád, PhD.

prítomný online

doc. PhDr. Ladislav Hohoš, CSc.

prítomný online

doc. Mgr. Ján Kalajtzidis, PhD

prítomný